

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri meseca; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri meseca, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s tistom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.00, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (September 30-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je v tem dnevu poteka naročnina. Ponavite jo pravčno, da se vam ne ustavi list.

ALI SE SPREMINJAJO NAZORI O OTROŠKEM VARTVU V JUŽNIH DRŽAVAH?

Gdč. Nila F. Allenova, predstojnica otroškega davčnega biroja v zveznem davčnem uradu, se je vrnila v Washington z novico, da v južnih državah podpirajo nov zakon za varstvo otrok.

Dozdaj je bila javna tajnost, da so bili največji nasprotniki otroškega varstva in obligatnega šolskega produkta v južnih državah. Ali po izjavi gdč. Allenove se je pričelo to nasprotstvo drobiti in število zagovornikov otroškega varstva se v južnih državah množi. Zakaj je prišla ta spremembu? Ali so se mogoče poboljšali ljudje v južnih državah, posebno bogati plantažniki, ki imajo odločilno besedo v javnih zadevah? Ali so učinkovali drugi vzroki, da se znižuje število nasprotnikov otroškega dela v južnih državah?

V južnih državah se spreminjajo gospodarske razmere. Industrija, ki je bila na zelo šibkih nogah pred izbihom svetovne vojne, se je pričela razvijati v vojnem času in je dosegla v tem kratkem času precej lep razvoj. Z razvojem industrije so spoznali domačini, da se industrija ne more razvijati z neukimi ljudmi tako, da lahko konkurira s svojimi produkti na svetovnem trgu. Če ni večih ljudi doma, je treba najeti tujce, da razvijejo industrijo, kar pomeni, da morajo domačini opravljati najnižja in najbolj slabo plačana industrijska dela, dokler se ne izobrazijo, da postanejo uspešni industrijalni delavec. Industrija sprejme tudi le del neukih delavcev, nikakor pa ne more sprejeti vse neukih delavcev, če je število takih delavcev veliko. V južnih državah je bilo javno šolstvo zanemarjeno, število analfabetov izredno veliko ne le med zamoreci, marveč je bil analfabetizem tudi razvit med belopoltviki. To zanemarjenje javnega šolstva, ki so ga nalači zanemarjali, da se ne izobrazijo zamoreci, se zdaj maščuje, ko je treba razviti industrijo v južnih državah. To spoznanje zdaj učinkuje na merodajne faktorje, da so za varstvo otrok.

V modernem industrijskem obratu ne velja izrek, tako je delal moj oče in tako bom delal tudi jaz. Kdor se v industriji ravna po takih nazadnjaških izrekih, gre kmalu raskovo pot, njegovo industrijsko podjetje propade, ker industrija zahteva, da se uvedejo vedno nove metode, cenejše in boljše metode, da se produkcija sceni in pomnoži.

Razvoj gospodarstva zahteva, da se nasprotniki otroškega varstva in javne izobrazbe spreminjajo v zagovornike varstva otrok in prijatelje javne ljudske izobrazbe. Sprememba, ki se je izvršila v javnem mnjenju v južnih državah, kjer so se ne davno od tega nasprotovali varstvu otrok in so smatrali omejitev splošne ljudske izobrazbe za največjo državno modrost, dokazuje, da je razvoj gospodarstva v naprednejše forme tista moč, ki prisili tudi nazadnjake do popustljivosti v rečeh, ki so jih smatrali za nespremenljive.

Občinski svetovalec, ki zna zastopati svoje interese. — Kadar so občinske volitve, izvolijo volilci občinske svetovalece, da varujejo in zastopajo koristi ljudstva. V Indianapolisu je neki občinski svetovalec, ki lastuje kinematografično gledališče, predlagal v občinskem svetu, da se prepove razpostavljanje stavkovnih straž. Predlog je utemeljil, da so stavkovne straže motile njegov biznis, ko so zastavali operatorji v kinematografskih gledališčih. Ta argument je tako držal, da so drugi občinski svetovaleci glasovali za predlog, župan je pa podpisal odredbo, ki prepoveduje razpostavljanje vsakršnih stavkovnih straž.

Cigave interese zastopa tak občinski zastop? Ali stoja na strani ljudstva, ali na strani biznismanov?

Taka vprašanja naj si zastavijo volilci pri prihodnjih občinskih volitvah, pa jim bo prav lahko izvoliti občinski zastop, ki bo zastopal ljudske koristi in ne enega samega stanu.

Nikdar, nikdar! ... Kajzer Gary je dejal pred senatnim odsekom, da nikdar, nikdar ne prizna delavske organizacije. Nikdar, nikdar! Citate zgodovino od vseh začetkov in na vsaki drugi strani najdete ime tega ali onega potenčata, ki je rekel "nikdar". In citajte dalje, koliko časa je držal njihov "nikdar".

DOPISI.

Collinswood, O. — Odtek imamo v tukajšnji naselbini "Slovenski dom" pričelo se je vse bolj življalno gibanje na vseh poljih, posebno kar se še teče napredka. Ustanovil se je dramatični odsek "Slovenskega domu", ki se pridno vadi za svoj prvi nastop, 9. novembra t. l. Vprizori namreč prvo dramatično igro na dan v veliki dvorani "Slovenskega domu" in sicer zvezčer ob sedini ur. Na ta dan se vprizorja dve veseloingi in sicer: "Kaj je kdo ali vasi v megli?", ki bo vprizorjena prvič na slovenskem odru in je prevedena iz angleščine, in "Kranjski Janez v newyorskem restavraciji". Zadnjo igro je dramatiziral in spisal nek rojak na zapadu. Obe igre sta endejanski. Zadnja igra je zelo smešna, ker strežnik in Janez ne razume ta eden drugega in govorita vsak v svojem jeziku.

Vstopimo k tej predstavi jo samo 50 ter se upa, da se rojaki v tej naselbini in Clevelandu ter Newburghu udeleže v polnem številu te prve predstave, katero vprizori dramatični odsek "Slovenskega domu". Par tednov pozneje vprizori ta dramatični odsek narodno igro "Testament", v kateri nastopi 40 oseb. Ker imajo vloge dobrimi igralci upamo, da bo vprizorite te lepe narodne igre izpadla najboljše, posebno ker je režiser dobroznamen rojak g. Kabay.

Omenim naj še, da "Slovenski dom" dobro napreduje v vseh oziroma. Velika dvorana je oddana skoraj vsaki dan, ker se vrše razne veselice vsako nedeljo in seje se vršijo skoro sleherni večer. Kajti v "Slovenskem domu" zborujejo tudi razne delavske strokovne organizacije in druga angleška društva. Velika večina tukajšnjih slovenskih društva tudi zbirajojo v "Slovenskem domu". Poleg tega prinaša velike dohodek, katega je vsečenje v tujem in domačem slovenščinom. Kajti poznati Te. Rojen je bil v St. Paul, Min., točno živel je vse čas v Meaford, Ontario, Kanada.

TOVARNA ZA SLADKOR V IOWI JE BRICELA Z OB-RATOM.

Mason City, Mich. — V tukajšnji tovarni za sladkor so izvršili zadnje priprave, da prične z obratom. Tovarna bo obratovala 60 do 100 dni in v tem času bodo proizvajali v njej osemnajst milijonov funtov sladkorja. Kadar tovarna obratuje s polno paro, teda razrežajo v nji na dan tisoč toton sladkorne pese.

BREZUSPEŠEN LOV NA TINO-TAPCE.

Huntington, W. Va. — V divjini okraja Wayna se trudijo oblastne organi, da odkrijeta tihotapece, ki kuhajo najfinje žganje, kakršno ni bilo naprodaj, ki je bilo kuhanje žganja se dovoljeno.

Stari ljudje se spominjajo, da tako žganje kuhal samo "stic Joe" v letu 1859, ki je pa svoj kotel zakopal, ko je prišla preprost. Njegovi potomeci, ali kdaj drugi je našel ta kotel in je pričel kuhati žganje. Vse oblaste so poizvedovanje, da odkrijeta tihotapece, je bilo dozdaj zastonj.

ZENA OROPANA ZA DRAGU-LJE.

New York. — Neznan zlikovci so vložili v stanovanje mrs. L. Brandeis in odnesli za \$60,000 dragulje. Služabnik je baje izginil eno uro po odkriti tajni.

LETALEC JE SMRTNO POME-SREČIL.

Minneapolis, Minn. — Eugene Burke, bivši letalec v kanadski armadi, je priletel z veliko silo na tla. Njegov spremjevalec Charles V. Mansfield, ki je sedeł na sprednjem sedežu, je zadobil smrtno poškodbo, katerim je kasneje podlegel. Nesreča se je dogodila, ker se je letalec proti njegovemu letu slišal kakšen jezik da je. Branil sem se ter jih razlagal da ne bodo razumeli, kaj da čitam. Toda ni mi ni pomagalo in moral sem čitati. Pričel sem čitati poročilo iz Clevelanda due 26. oktobra dopolnab ob deseti uri mesto popoldan. Opozorjam člane na to naznanih, da ne bo potem kakšega nepotrebnega nosporazumijevanja.

25. oktobra t. l. zvečer se vrši v dvorani izkroževalnega društva plesna veselice v koristi tukajšnjih slovenske godbe. Odbor najboljši vabi vse rojake v tukajšnji naselbini in bližnji okolici, da se udeležite te seje v polnem številu. Slišali boste poročilo delegata III redne konvencije J. R. Z. ki bo poročal o že storjenem delu organizacije JRZ in o bodočih nalogah. Za vsestransko domovo potrebljeno bo najbolje preskrbljeno.

Naznjam članom tukajšnjega "Izkroževalnega društva", da se vrsi prihodnja redna seja tega društva due 26. oktobra dopolnab ob deseti uri mesto popoldan. Opozorjam člane na to naznanih, da ne bo potem kakšega nepotrebnega nosporazumijevanja.

Tudi meni vleče sreča: ja nazaj, kjer sem se rodil, predvsem brez Verheyderja, ki se je v drugi kapitana Dammanna udeležil zrakoplovne tekme iz St. Louis v zrakoplovu "Wichita."

GOMPERS ZOPET NA INDUSTRIJALNI KONFERENCI.

Washington, D. C. — Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske federacije, je po kratki bolezni toliko okreval, da se je udeležil seje industrijalne konferenčne. V svojem govoru se je kreplko potegnil za delavske koriste in poverjanje v skupno delavstvo v svetovni vojni storilo svojo dolžnost do pike, ne da bi ga kdo opozoril na to. Podprt je svoje trditve z neovrgljivimi dokazi.

Industrijalni konferenci sta zdaj predložena dva načrta za kolektivno pogajanje. Enega podpira delavska in javnostna skupina, drugega pa samo podjetniška skupina. Prvi načrt je kratek in jasen, v drugem je preveč besed in je nejasen.

STROJ ZA PLETENJE KOŠARIC PRODAN.

Menomines, Mich. — Stroj za pletenje košaric iz protja je iznajdljil Marshal B. Lloyd, prodal skupini ameriških kapitalistov. Vsota ni znana in kakor se govorji zaupno mora biti velika, ki sestoji iz šestih številk. Kupec hudo takoj pričeli graditi tovarno, ki bo največja tovarna za pletenje košaric in otroških vozičkov na svetu.

Iznajdljil, Marshall B. Lloyd, se je prej pečal z prodajanjem rib iz samokoinice. Pečal se je že dalje časa z raznimi iznajdljivimi. Slednji je izumil ta stroj, ki mu je prinesel veliko premoženje. Rojen je bil v St. Paul, Min., točno živel je vse čas v Meaford, Ontario, Kanada.

TOVARNA ZA SLADKOR V IOWI JE BRICELA Z OB-RATOM.

Mason City, Mich. — V tukajšnji tovarni za sladkor so izvršili zadnje priprave, da prične z obratom. Tovarna bo obratovala 60 do 100 dni in v tem času bodo proizvajali v njej osemnajst milijonov funtov sladkorja. Kadar tovarna obratuje s polno paro, teda razrežajo v nji na dan tisoč toton sladkorne pese.

BREZUSPEŠEN LOV NA TINO-TAPCE.

Huntington, W. Va. — V divjini okraja Wayna se trudijo oblastne organi, da odkrijeta tihotapece, ki kuhajo najfinje žganje, kakršno ni bilo naprodaj, ki je bilo kuhanje žganja se dovoljeno.

Stari ljudje se spominjajo, da tako žganje kuhal samo "stic Joe" v letu 1859, ki je pa svoj kotel zakopal, ko je prišla preprost. Njegovi potomeci, ali kdaj drugi je našel ta kotel in je pričel kuhati žganje. Vse oblaste so poizvedovanje, da odkrijeta tihotapece, je bilo dozdaj zastonj.

ZENA OROPANA ZA DRAGU-LJE.

New York. — Neznan zlikovci so vložili v stanovanje mrs. L. Brandeis in odnesli za \$60,000 dragulje. Služabnik je baje izginil eno uro po odkriti tajni.

LETALEC JE SMRTNO POME-SREČIL.

Minneapolis, Minn. — Eugene Burke, bivši letalec v kanadski armadi, je priletel z veliko silo na tla. Njegov spremjevalec Charles V. Mansfield, ki je sedeł na sprednjem sedežu, je zadobil smrtno poškodbo, katerim je kasneje podlegel. Nesreča se je dogodila, ker se je letalec proti njegovemu letu slišal kakšen jezik da je. Branil sem se ter jih razlagal da ne bodo razumeli, kaj da čitam. Toda ni mi ni pomagalo in moral sem čitati. Pričel sem čitati poročilo iz Clevelanda due 26. oktobra dopolnab ob deseti uri mesto popoldan. Opozorjam člane na to naznanih, da ne bo potem kakšega nepotrebnega nosporazumijevanja.

OGNJENIK KILAUEA ZOPET DELUJE.

Honolulu, T. H. — Profesor Jagger naznaja, da je ognjenik Kilauea zopet pričel delovati. Laža se počasi premika proti morju in čutijo se tudi lahko preseški.

MRTVEGA ZRAKOPLOVCA NASLI V JEZERU.

Detroit, Mich. — Pri rtu Hurdu v Huronskem jezeru so našli mrtvijence, v katerem so sponzorji lajtnanta Verheyderja, ki se je v drugi kapitana Dammannu udeležil zrakoplovne tekme iz St. Louis v zrakoplovu "Wichita."

Inozemstvo.

Zavrniki hčajo lociti Bavarsko od Nemčije?

Berlin. — Nemški vladni krog so vzemirjeni vsej poročil, da ameravata Anglia in Francija ustanovili separatne diplomatične stike z vladami na Bavarskem s tem, da poslajo posebne poslanike v Monako. Ako je to res, teda je to pomeni, da bi zaveznički računali skupne republike in naredili politični prehod med severno in južno Nemčijo.

Amerika pokupi nemško potašo.

Pariz. — Tukaj se razširja vest, da misijo ameriški kapitalisti pokupiti vso potašo v Nemčiji in jo eksportirati v Ameriko.

Francoški parlament razpuščen.

Pariz. — Francoški parlament, ki je eksistiral ves čas med vojno, je bil v pondeljek slovensko razpuščen.

Anglija je učasna priiskati ameriške mornarje.

London. — "Daily Herald," organ delavske stranke, je obelnil dve tajni odredbi angleške vlade, ki se glasita: Prvi začetek je kratek in jasen, v drugem je preveč besed in je nejasen.

Astor, poanglešian ameriški Njemeč, je umrl.

London. — Zadnjo nedeljo je umaril v Brightonu vikont William Waldorf Astor v starosti 71 let. Astor je sin ameriškega bankarja in njegov starci se je izselil iz Waldorfa. Nemčija, v Ameriko. Astorju se je zdeli Amerika preveč plebejska in preselil se v Anglijo, kjer je postal vikont. Govori se, da je plačal dvanajst milijonov dolarjev za plenski naslov. Obdržal pa je ogrom

Konvencija J. R. Z. v Clevelandu.

ZAPISNIK III. ZBORA J. R. Z. V CLEVELANDU, O.

(Nadaljevanje.)

Od božje milosti je navdahnjena, od nje je dobila izredni dar in sposobnost vladanja, in dosledno je absolutno modra kakor božanstvo samo, pa tudi nerazumljiva kakor božanstvo, katerega voljo moramo sprejemati, ne da bi se jo drzili presejati. Kakor sveta trojica, ki je klobušu matematičnemu razumevanju en sam bog, je skrivnostna tudi absolutno vladarji podeljena milost, ki omogoča, da je vladar zastopnik božji tudi tedaj, kadar je njegov um neozdravljivo bolan. Načelo, da je vsaka oblast od Božja, stoji trdno za avtokracijo; nobena koncesija, izsiljena od razmer, nobena polovičarska konstitucija, razglasena v doli stiske, po kateri si "deli" vladar oblast nad narodom, nobena "posvetovalna" pravica ljudstva ne omaja avtokratičnega načela, da je vladar "gospodar," opravičen, da vzame vso moč v svoje roke, kadar hoče, to se pravi, kadar more. Vsaka omejena avtokracija stremi neizogibno tem, da poruši plotove in postane zoper absolutna, da dosegne zoper svoj prav, nepopolnični značaj.

Motiti se pa tudi na drugi strani ne smemo. Demokratično ni vse, kar izgleda demokratično. Ljudstvo je celota, katerega ne more zamisliti nobena posamezna skupina, pripisuječa si sama pravico, da govori ali ravna v imenu ljudstva. V Omaha imamo sedaj žalosten zgled, kjer se lahko zgodi, da uznemira kakšna slučajna množica pravico in poslavi svojo vojno na prvo mesto. Demokracija ni anarhija, temveč red, doloren od vsega ljudstva in sploščan od vsega, red, katerega namen je najvišje možno blagostanje vseh.

Ob rojstvu Jugoslavije nastaja vprašanje, katero teh dveh načel naj bo merjalo za novo državo.

Predalec bi nas vodil, če bi hoteli preiskati vso zgodovino bojev, ki so se tekmo neštetih tisočletij sukljili okrog zmage in poraza teh dveh načel. To ne bi pomnilo nič več in nič manj, kakor podati vso zgodovino človeštva sploh. Za naše potrebe zadostuje vprašanje, kaj da je pravzaprav ta Jugoslavija. Kdo jo je ustvaril? Ali ima zahvaliti svoj postanek moči in dobi volji kakšnega višjega bitja, od nebes izvoljenega kralja, princa, božjega milostnika? Ali je bil narod le testo, ki ga je z nadnaravnimi lastnostmi obdarjen velikim zmesil tako, da je sedaj združen v svoji državi, v kateri more biti tudi le testo, nesposobno, da naredi kaj iz sebe brez svojega stvarnika?

Jasno je in dokaz, da so očitni, da ne bi bilo te države brez volje naroda za zedinjenje, brez njegovega dela, brez njegovih bojev, brez njegovih žrtv. Danes ni treba ponavljati zgodovine trpljenja, ki ga je prebole srbško ljudstvo tekmo vojne v dnevnih slavah in največjega poniranja, v časih zmag in uničajočih katastrof. Zapisano je, kako so avstro-ogrski civilne in vojaške oblasti decimirale narod v Bosni in Hercegovini, da so celo italijanski vojni poročevalci pisali o sistematskem iztrebljevanju Jugoslovjan. Se je silšati življanje Šibe, ki je pelal nad hrvaskimi deželami in pred našimi duševnimi očmi stope te vislice, na katerih se izdihal Slovenia, če jim ni bila priznana potrebna milost ustrelitev. Ljudstvo je trpel v kravatu, se zatajevalo in trčevalo, da se resi sile, ki ga je davila in morila, in da si zgradi dom boljše bodočnosti. Jugoslavija je plod narodne volje, narodne krvi, plod nepopisnih narodnih žrtv. Narod je njen pravi stvarnik. Narodova lastnina je po vseh pravicah in le narod more biti poklican, da si jo uredi po svojem najboljšem spoznanju, vsemu narodu v prid.

Načelo avtokracije je torej a limine nepravilno in nemogoče.

Zgodovina piše včasni znamenja, ki se dajo prav razločno čitali. Vojna, ki se je vodila za demokracijo, ni izpolnila vseh upov, vatažnjocih iz srešnjevinčnih idealistov in v preverih in reakcijah, ki ji sledi, spazimo zmede in zmote in nerazumevanje, kakor da je slepi situacij edini motiv dogajanja. Ali če le poščemo pravo perspektivo, spoznamo, da je imela ta vojna za demokracijo neprecenjiv pomen, četudi ne vedno v listem smislu, kakor so jo razlagali in si jo zamislili mnogi njeni nepoklicani apostoli. Demokratičnega raja nam vojna ni prinesla in ga niti mogla, kajti funkcija vojne same ni ustvarjajoča, temveč razdirajoča. Napravila pa je ta ugodnež za demokracijo s tem, da je povabilo tolkovo avtokracije v prah, kolikor se je v normalnih razmerah ne bi bilo ponurolo v brezprimerno daljši dobi, ob večjih naporih in nemara ob mnogo večjih žrtvah.

Svet je osupnil, ko je padel trdnji tron najmogočnejše avtokracije in je familija Romanov prenehala vladati na Ruskem. To je bilo prvo veliko znamenje zgodovine v teh časih nezasiljene krize, in ta padec je bil važnejši, kakor dejstvo, da so danes razmere na Ruskem neutislene — brez obzira na to, kako sodi ta ali oni o njih. Od tistega trenotka se je položaj na Ruskem izpreminjal in se bo izpreminjal še nadalje, kajti veliki proces preobrazbe ni dovršen in ne more biti dovršen. O snemi, v kateri se bodo gihale nadaljnje izpremenjene mogoča različna smenja in se lahko različno utemeljujejo. Ali izkušeno je, da bi se izpolnile želje reakcionarjev in se avtokracija stalno vrnila na razbiti prestol.

Začasna reakcija je marsikle mogoča, toda proti duhu časa nimajo ne ječe, ne bajonetli trajne moči. Učiteljica zgodovina nam daje tudi takaj žive lekcije, in kjer se noče iz njih naučiti, kar je potrebno, ima napisodliko sam. Velika francoska revolucija je izkravela, ko so se cesarji in kralji srednje in vzhodne Evrope dvignili, da rešijo z Bourbonskim načelom miliosti, legitimizma in sami sebe. Sume bajonetov so varovalo posvečeno absolutno oblast, ali nad vso to ailo je vendar triunfalni narod. Zoper in zoper je reakcija dvigala glavo, zdaj v tej, zdaj v oni obliki. Vse stoletje so se ponavljali boji, a četudi ni doseglo ljudstvo vsej svojih idealov, je vendar ostalo zmagovalo nad despotizmom rojenih veličanstev.

Gospodom Romanovcem so sledili drugi in pogled na porušene trone v vropi je ocenjivo. Pomorska rodovina Habsburg-Lorraine s svojim "Austria erit in orbe ultima", s svojo špansko etiketo, s svojo neobuzdanjo častibljenostjo, v vsem svojim srednjeveškim bliščem je postal v eni kratki urri familija navadnih civilistov, familija brez pomena in nomena, skupina ljudi brez poklica, nekoristna in neškodljiva.

In potem je prišel na vrsto kajzer sam, tip avtokratičnega princa, večni božji tovarš, pretendent na tron vsega sveta. Tako neomajna se je zdele njegova moč, da je ves narod pozabil nase in se mu slopo vrgel pod noge, ko je zadolil njegov klic. A vsa sila, vse veličanstvo, vsa božanstvenost je izginila, kakor da jo je veter odpinil in za Hohenzollerni so odali vsi levi in orli, vse dinastije in dinastice v tem oziru prebogato Nemčijo.

To so znamenja in kjer jih noče razumeti, spada med tiste, ki jih bogaši oslepe, preden jih pogube.

Ne more se trdit, da so vse božji milostniki enkrat za vselej pokopali svoje pretinja in upe. Tudi kadar se kažejo tako, jih ni meni nič tebi nič verjeti. Marsikdo je postal demokrat, da bi se s poljubno gesto obvaroval neprjetnejše usode, ali v duši in lahkoh videti. Človeško pa je razumljivo, da je tako resignacija teka. Spomini na lepe čase ne umro lahkoh in s spominji se radu drušči želja, da bi se vrnilo, kar je nepozabno. Kdaj se je dalo kakšno božanstvo prostovoljno odstaviti? Naše Perune in Svantovite so moralni sežigati, a germanski Wotanom in Thorom se ni nič bolje godilo. Jupiter je vztrajal v višavah, dokler ni bil popolnoma pozabil in s celo vrsto poganskih bogov je bilo treba skleniti kompromise, tako da so prišli kot svečiniki v nova nebesa. Tudi človeška veličanstva se ne odrekajo rada, če ni huda sila. Prijetno materialno življenje nsi, kar mira. Ce bi šlo le za to, bi marsiklo izmed njih s svojimi sredstvi lahko prilejne živel kot privaten človek, prost vseh obveznosti. Toda moč je tisto, česar se najtežje odreče, kjer je izkusil. V trenotku abdikacije je razpoloženje navadno trenutno in večindin nemoralno. Kadar se poleže razburjenost, pa se morda pokažejo homatije, ki so v dobah velikih izprememb zelo nevarne, se z upanjem, da bi se v kaini vodiču kakšna riba, rada vrne tudi željo po povratku lepih časov. Preden izgine pretendenča, je vedno treba dolgo časa.

Ali klobu temu ne motijo znamenja. Avtokracija propada in bliža se čas, ko ji bo popolnoma odkenkalo. Tam, kjer se polaga temelj in novo življenje, bi bila največja napaka uvajati elemente, ki bi bili v nasprotju s potrebami in z duhom časa. Jugoslavija ni enostavno nadaljevanje nečesa, kar je bilo, ni stara država, ki jo je vojna povečala, temveč nova ustvaritev, namenjena hodočnosti naroda. Prehala ni le stara Avstrija, temveč tudi vse nekdanje ideje o Veliki Srbiji, Veliki Hrvatski ali kakorkoli jih je že ime. Na mestu vsega tega stopa popolnoma nova država, in uobčna tradicija, nobena pieteta ni more opravljati, da bi novo življenje vlačilo s seboj mrtlice in se obremenjavačo s tem, kar se je predrvelo. Zaradi tega ni v Jugoslaviji prostora ne za avtokracijo, ne za kakšnimi politiki, iz katerega bi se mogla razviti prejšnjaj. Kar odprihava veter po vsem svetu, ne sme nači zavetišča pri nas: Jugoslavija ne sme postati muzej, v katerem bi se odigralo, kar meče živo življenje povsod v ropstvo.

Ce odklanjam vsako avtokracijo, ne moremo zahtevati nič drugega, kakor demokracijo. Za to zahteva ne bo tekoči dobiti pritrdil. Demokracija je danes geslo v vseh ustih. Prav zato pa je treba se bolj, kakor sicer paziti, da se ne damo premotiti z napisom na posodi, v kateri je vsebina posven različna od etike. Vsepolno najdemo demokratičnih institucij, zakonov, uredb, ob katerih bi pa vendar v praktičnem življenju zmanjšali opanke, da izkratejo svojega demokratičnega duha. Ali treba je le pogledati, kako živi poleg vsega tega zunanjega demokracizma ljudstvo, pa se takoj spozna, da gekaj ni v redu.

(Dalej prihodnjek.)

PROSVETA

Velika stavka jeklarških in železarskih delavcev.

(Nadaljevanje s 1. strani.)
ral, da se strokovne organizacije v Chicagu odzovejo s prostovoljnimi prispevkvi za jeklarske stavkarje. Tako se je oglaški za besedno zastopnik krojaške organizacije Amalgamated Ladies' Garment Workers' Union in izjavil, da se njegova organizacija zaveže, da bo dala dve sto petdeset tisoč dollarjev. Delegat strojnikov je takoj ohljubil tisoč dollarjev, poleg bo vsak član plačeval na teden še pet in dvajset centov izrednega prispevka, ki pojde za jeklarske stavkarje. Delegat kleparjev je izjavil, da bo njegova organizacija podvajala asesment, ki pojde za stavkarje. Tako so se oglašali zastopniki strokovnih organizacij drug za drugim in izjavili, kolikor bo njihova organizacija redno prispevala za stavko, tako da se stavkarjev ni treba batiti, da bodo prezevali, ali da dobo njih otroci lačni, če se stavka zavlecše še za nekaj tednov. Za jeklarskimi delavci stojijo vsi organizirani delavci, zavedajoči se, da mora pasti avtokracija jeklarskega trusta.

Stavka je takorekoč že dobljena za stavkarje, le jeklarski magazinje še nečelo priznati svojega poraza, ker jih je zdaj sram, ker so zanašajajoči se na svojo denarno močno, frivolno izzvali stavko. Tako se je izrazil tudi Fitzpatrick pred zbranimi zastopniki strankovih organizacij, ki je dejal:

"Stavka je dobljena. Jutri stope v peti teden stavke in zdaj imamo petdeset odstotkov več delavcev na stavki, kot smo jih imeli v drugem tednu stavke." Nadaljeval je, da se jeklarski trust obrnil do duhovnikov, da mu pomagajo s pričakovanjem zlomiti stavko jeklarskih delavcev. Le malo duhovnikov se je vprvoj jeklarskemu trstu, da niso hoteli zlorabititi pričaknje v interesu jeklarskih magnatov.

Shodi stavkarjev Garyju.

Gary, Ind. — Tukaj so se vršili v nedeljo trije shodi stavkarjev v dvoranah. Na vseh shodih je vladal najvzornejši red. Stavkarji so objavili, da se ne vrnejo na delo, dokler jeklarski magnatje ne sprejmejo njihovih zastopnikov in z njimi ne razpravljajo o njihovih zahtevah.

Taki shodi govore jasno kot belli dan, kako lažnjive so izjave, da se stavkarji vračajo na delo v vedno večjem številu.

Nesreča v jeklarskih.

Gary, Ind. — Stavkarji imajo izvrstnega Malta in hmelja na prahu lažničkih poročila, da se dogajajo nesreča v jeklarskih, ker opravljajo stavkokazi dela, ki jih ne razumejo. Mrliški oglednik je še zdaj naznal, da je bil 11. oktobra ubit 17-letni Benjamin Cooper, ko se je prekuenal posoda z razbeljeno kovino.

Koliko takih nezgod se dogodi v jeklarskih, pa nihče ne ve, ker javnost nima vstopa v jeklarske.

IPOVED O VOJNI GROŽNJJI NAPRAM AMERIKI.

Nadaljevanje s 1. strani.
jal, da je cena, ki smo jo plačali Veliki Britaniji, da nismo bili zapleteni v vojno in letu 1913, odnehanje od pravice za svobodno plovbo za ameriške ladje skozi Panamski prekop.

RADA BI IZVEDELA

za svojega brata Faruka Brata, pred par meseci se je nahajjal nekje v Fargo, N. Dak., in za svojo sestro Marijo Starin, ki se je nahajala pred leti v Evelethu, Minn., box. 435, in sedaj pa ne vem kje sta. Cenjene rojake prosim, če kdo ve za njih, naj mi to naznam, sicer jih prosim, da se mi prijavita ker jima imam poročati zelo važne stvari z stare domovine. (Moje doključno ime je Marija Brata). Prijava naj se na moj naslov: Mary Sila, 1059 E. Addison Rd., Cleveland, O.

Rojaki pozor!

Kdor misli poslati blago svojem v domovino, naznamjam, da imam veliko število (kiš) zaboje velikosti 36x24x24 in male so 36x24x12. Zaboji so lepo in trpežno izdelani in okovani. Cena za velik zabolj je \$3.50 in za mal zabolj pa \$2.50. Lahko pride po njej sami ali pa vam jih tudi pošljem z ekspresem. Zapomnite si, blago mora biti odposteno najkasneje do 8. novembra za to prihodnjeno posljitev. V vsakem zabolju boste doobili pravilen maslov kam imate odpostiti. Se priporočam za naročila.

LOUIS M. PERUŠEK,
P. O. Box 458, Aurora Minn.

BOLGARSKI ČAJ.

Bolgarskičega čaja tablete so najboljši proti zaprtnici, slab prebavni, kisl želodec, smrdljivi duh, bolni želodec, obistne bolezni, bolečine na jetrih, nereditv v črevih, prehljenje, gripa in glavo. Tablete narejene iz Bolgarskega čaja vam dajo ponovno življenje, vas olivje kot mladenič. Vzroki, da mnogo ljudi rabi te zdravilne tablete so, ker izvrše dobro delo. Naročite si še danes delno zavojev, posebna cena \$5.24 ali pa en zavoj za 75¢ včetve vojnega davek. Prodaja se pri Marvel Medicines Co, 163, Marvel Bldg, P. O. Box 963, Pittsburgh, Pa.

V ODGOVOR PROHIBICILJU

KUHAJ SAM DOMA! Iz našega izvrstnega Malta in hmelja na prahu lažničkih poročila, da se dogajajo nesreča v jeklarskih, ker opravlja stavkokazi dela, ki jih ne razumejo. Mrliški oglednik je še zdaj naznal, da je bil 11. oktobra ubit 17-letni Benjamin Cooper, ko se je prekuenal posoda z razbeljeno kovino. Frank Oglar, 6401 Superior Ave., Cleveland, Ohio. Za Collinwood sprejema naročila Matt Petrovich Candy Store, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio.

CEMU SI BELITI GLAVO—DELAJTE SAMI SVOJE PIVO DOMA.

NAS izvestev poslovno mesto kopen in malt narodi zelo dobro pivo. Beste nedvomno zavojni kar vam da modri in temelje. Ta je narejen iz najčistjega in najčistljivejšega v vsej vasi. Ta je nekaj, kar vam posluži za izdelavo vseh vrst domače varjene.

VSESTRANSKA NAVODILA IN POJASNILA

dobi vsakde takoj v materinskem jeklu.

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK

141 Washington Street New York, N. Y.

PIVO Vi lahko imate najboljše vrste domače varjene

TA POSEBNA PONUDBA

VELJA LE ZA DOBO 30 DNI.

Dovoli je prizetek na 20 galon piva zemljiščne za ceno 25.50. Vi si prizemite način, da bo vse dobro dobiti vredno.

NASIM je prizetek na 20 galon piva zemljiščne za ceno 25.50. Vi si prizemite način, da bo vse dobro dobiti vredno.

NASIM je prizetek na 20 galon piva zemljiščne za ceno 25.50. Vi si prizemite način, da bo vse dobro dobiti vredno.

NASIM je prizetek na 20 galon piva zemljiščne za ceno 25.50. Vi si prizemite nač

Važno kulturno vprašanje.

Mladina, ti budiš nam upe zlate, sreča nam dvigajo pogledi nate. A. Medved.

Glavna moč vsake države tiči v razsodni masi njene prebivalstva. Naj ima država še tako neugodno politično lego, če je masa njene prebivalstva razsodna, se ji ni treba dati za obstoje; nasprotno pa ima država lahko najboljše strategične meje, kljub temu je njen obstoje negotov, če je masa njene prebivalstva nerazsodna. Besnico naših besed izpričuje zgodovina vseh časov, vseh narodov; izpričujejo pa jo tudi genialni možje, med katerimi ni eden izmed zadnjih naš veliki romar.

Važno kulturno vprašanje je torej, katerim potom se da maso naroda privesti še najlažje do one stopnje razsodnosti, ki smo jo omenili zgoraj.

Da je moderno urejeno šolstvo eden izmed glavnih tozadavnih činiteljev, o tem ne dvomi nikne. Nihče pa tudi ne more trditi, da vzmore šolstvo samo vse, pa naj bi urejeno isto še tako moderno: potrebno je torej poleg šolstva tudi izvenšolsko delo. Vprašanje o tozadavnem izvenšolskem delu pa je tako občirno, da ga ni mogoče obdelati v tako tesnem spinu, nego smo si ga občirali; in zaradi tega smo izbrali izmed važnega samo del tega, t. j. knjižnico, literaturo in čitalnico za mladino.

Ker nam je konzervativni duša našega naroda znau, zvezdi tega v odrstili zarod nimamo veleikega zaupanja; vse naše upanje stavimo na našo mladino; in zaradi tega smo se odločili, da rečimo del obsežnega kulturnega vprašanja samo v to smer.

Kadar govorimo o knjižnici za mladino, imamo navadno v mislih šolarske knjižnice. Poznamo jih precej, s med temi nobene, ki bi ustrezala modernim zahtevam. T. j. duhu časa. Ko mislimo na duh časa, je nam v mislih vsebin del, ki polnijo v lepem redu lepo in smer. In res: lep red in lepe slike, to je pri nas dosedaj je najlepše pri vseh šolarskih knjižnicah. Kar se pa tiče vsebine del, bomo morali vzeti v roko vsaj reseto, če ne že sito. Vemo, da je omenil to že nekateri kritik, a noben kritik nam se ni povedal, kako si misli tozadavno čisanje.

Tudi mi se zavedamo dejstva, da čisanje šolarskih knjižnic ne bo lahko delo. Zdi pa se nam, da je potrebno, in da je čas ugoden, da začnemo s tozadavnim delom takoj.

Kdor hoče to in ono očistiti, mora najprej vedeti, kaj mu je želite, t. j. čreg sicer določenje mora imeti natančen pregled. Takega pa bomo imeli šele tedaj, ko izpoznamo vse dela, ki polnijo šolarske knjižnice po Sloveniji. Menimo namreč, da moramo dobiti najprej iz vseh šol Slovenije natančne in popolne sezname vseh del, ki so se tekoma dolge dobe napolila po naših šolarskih knjižnicah. Iz teh seznamov pa bi se dal brez velikega truda sestaviti glavni seznamek, t. j. izvleček iz vseh zgoraj omenjenih seznamov. Da bo sestava glavnega seznamka tim lažja, bi bilo priporočeno, da se izdejajo posamezni seznamki v abecednem redu; in sicer brez oxira na vsebinu posameznih del. V abecednem redu pa bi se naj izdelalo tudi glavni seznamek. Ko bi imeli tega, pa bi se moral določiti mesto centralne, kamor bi se naj poslalo — za čas uporabe — po en izvod vsakega dela. V ravnokar omienjeni centrali pa bi morala delovati večljenska knjižnična komisija: zato, kaj zahtevamo večljenski komisiji, bomo povedali pokneje.

Ko bi dospela vse dela v centralo, bi jih moralna knjižnična komisija sigurnirati in urediti v abecednem redu. Zdaj pa bi sledilo urejanje del po strokah, t. j. v leposlovna, zgodovinska, zemljepisna, pravropisna, naravoslovska, strokovna in različna; med zadnjo vrstimo posebno časopise za mladino in pa dela s sploh mestno vsebino. Torej, iz ravnokar omienjene ureditve del po strokah, je razvidna upravičenost naše zahteve po večljenski knjižnični komisiji. Zdi se, da nam ni treba omenjati še posebej, in utemeljiti na dolgo in široko, da bi morali sedeti v ti knjižnični komisiji samo taki ljudje, ki poznavajo črščki duh, in ki vedo, kam plove moderna smer mladiške književnosti.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

PO STARI NAVADI.

Že v sredo smo poročali, da je prejel senatorski komite Zedinjenih držav za zunanje posle deležate "Jugoslovanskega republičanskega združenja" (J. R. Z.), ki so komiteju predložili posebno spomenico, v kateri so podali predročno poročilo o jugoslovenskem vprašanju sploh, zlasti pa tudi o mejah ter o narodnostnih in gospodarskih razmerah z ozirom na večjini jadranski problem. Kazali so na namene vojne, ki jih je imela v njej Amerika, ter opozarjali na imperialistične tehnike londonske pogodbe in evropske entente vobče. Če se nresnješko inspiracije Anglije in Francije v prilog Italiji, potem je nova Jugoslovanska država obsojena, manjšak je bo vsakršne gospodarske sile, vsakršnega oporišča na ostali svet. Ječala bo v ozkih zapestih mejah, dočim jo bodo sosedje izkorščali in netilli naravno odpornost v njej. Razentega je pa povsem naravno, da tudi v očnih pokrajinah, zlasti v Primorju, ne bo ponehal narodnostni bojni, marveč bo nezadovoljnost narada, ki zopet roditi mednarodne konflikte in vojne. Gospodarski interes Jugoslavije so pri tem največji, so pa tudi interesi Italije, Francije in Anglije, ki prihajajo v poštev. Če si osvoji Italija vse najvažnejše kraje ob Adriji, ne bomo ljubosumnii že Jugoslovani, ker se nam to najbolj tiče, nezadovoljni bodo tudi veliki priatelji Italije Francizi in Angliji, katerim bo konkurenca na tem izgu neveč ter bo ob prvih prilikah poizkusiti izbrisiti prijatelja Laha iz nekaterih naših primorskih krajev. Pariški mir torej del fakto pripravlja na Balkan nov vulkan, ki pa mu je menda le deveta briga, nisoč: naj le nastane zopet vojna, bomo pa zopet želi, kateri smo v pravkar minuli vojnike!

V tem važnem, zgodovinskem trenutku so ameriški proletari, med katerimi je bil v deputaciji tudi sord. Ribin Kristan, stopili pred senatorje Zedinjenih držav, ki so po meščanskem in kapitalističnem časopisu čisto povsem napačno informirani, ter pojasnili položaj na Balkanu, odločili imperialistične inrike Italijanov ter poudarili, kako eminentno važno je, da se reši Jadranski problem pravijo, za svetovni mir in za eventualno zvezo narodov. Mala prej, kot je famozni D. Annunzio napravil na Reki budost v očeh resnih ljudi, pri čemer pa ne smemo pozreni, da je italijanski imperializem tega otročaja in fanatika izabil v svoje namene, so ameriški socialistični demokrati v Ameriki poudarjali resnost položaja, napravili iz italijanske komedije važno politično vprašanje, ki utegne merodajni Italiji še predsedati. Le pomislimo, kako vre nejevolja med italijanskim narodom, ki ni zadovoljen z razvojem italijanske politike!

Vseh teh ogroženj ob Adriji in doma, mi ne vidimo, ne čutimo dovolj. Kaj bodočnost, kaj mir, kaj garancije za zmožnost gospodarskega razvoja, kulturnega razvoja, vse to je hekuba.

Ameriško delavstvo je pokazalo več interes na balkanskem vprašanju, kakor ga kažejo politične stranke pri nas, ki sejejo razkol, pa nimajo pred očmi onega cilja ki bi nam omogočil razvoj. V tem tiči pri nas velika napaka. O pravem času niso naši meščanske stranke nikoli na mestu. Zaradi tega ta velika presenečenja, to preziranje. Dočim ves slovenski narod želi in obžaluje z ozirom na bodočnost Balkana velike izgube v Primorju in Dalmaciji, se ta žalila ne izražajo nikjer ne v politiki in ne v časopisu do veli energično. Vsa politika se želi le v zastupljenju naroda med seboj, neprav bi moral ves narod v tako važnem trenutku kakor je ustvarjanje državne enote, ki bi ho usajeno živeti kot socijalni organizem v družbi človeštva, in se razvijati, pokazati svojo zrelo voljo. Mi smo bili vadno na tem stališču, le žal, da naši klici niso našli odziva. Žal! Neuspehi so pred nami — "Naprej!"

K stavki cestnih železničarjev v Ljubljani. Stavka cestnih železničarjev je bila 21. sept. končana

ob peti uru popoldne. S tem pa je bilo cestnih železničarjev mica, kar se ni končano. Plače so se jim zvišale samo za 25% in cestni železničarji so zelo vznevljeni, ker so se morali zopet enkrat prepričati o izkorščanju, pa najsiro od nemško-židovskih ali domačih mogočev. Železničarji so se vrnili na delo, ko jim je deželna vlada sporocila po gosp. sekretetu, da ne sme nikakor pristati na večje kot 25% povisanje plač. Cestni železničarji vedo, če bi stali nemško-židovskim akcijonarjem direktno nasproti, da bi imeli drugačen uspeh. Govorji se o pogajanjih, ki se baje vrše, da prevzame občina cestno železnično v last. To je potrebno ali res je, da bi občina veliko cenejše prevzel, če bi dokazala, da rentabiliteta podjetja ni v soglasju z zahtevami prodajalev. In da pri rentabiliteti igrajo tudi plače veliko nlogo, ne bo nikdo oporekal. Kaj ko bi se v tem sinčaju pripravljala kakšna zaključna igra, ki končuje v raznih provizijah? Občinski svetnik naj bodo oprežni. Oni so dovolili podjetju povisanje voznih tarifov za 67%, vlada pa je dovolila sekretetu, da sme plače in meze zvišati samo za 25%. Kaj torej z diferenco? Kdor ni slep, vidi, kam pes tako moli. Železničarji bodo že dolgo vršeči ke igri zasedovanju tudi. Dolžnost občinstva pa je tudi, da se zanima, kdo v prilog občinski svet podražuje vozne tarife!

Kaj zahteva dr. Korosec? V pisnu, ki ga je pisal ministriški predsednik Ljubo Davidovič načelniku staroradikalne stranke Stojanu Protiću, se nahaja tudi tale odstavec: "Razen tega se je g. dr. Korosec obenem dotaknil tudi zelo važnega vprašanja, sega rešitev bi zarezala globoko v življenske interese naše države. Ker pa to vprašanje ni aktualno, saj v tem trenutku ne, sem prešel preko njega." Našo javnost bo vsekakor zanimalo, katero je bilo ono važno vprašanje, ki se ga je dotaknil dr. Korosec in preko katerega je moral ministriški predsednik preiti na dnevni red. Zaradi povemo, da je dr. Korosec zahteval od vlade, naj se v naši državi priznajo Vatikanu vse tiste pravice, ki jih je nizval v pokojni Avstriji, pred vsem pa, da vlada prizna papežki stolice pravice, da imenuje skofe in druge visoke cerkvene dostojanstvenike, ne da bi na to imenovanje imela vlast kaščenokoli ingerenco. Da je ministriški predsednik preko te Korosecove zahteve moral preiti na dnevni red, ne razume samo občini, ker naša država pač ne more trpeti, da bi Vatikan svobodno nastavljaj pri nas cerkvene dostojanstvenike, ne da bi na izbiro teh dostojanstvenikov kakorkoli mogla uplivati državna vlada, saj bi ta zahteva pomenjala toliko, katero da se naj naša država odpove delu svojih suverenskih pravic na korist Vatikanu. Kdor je prav jugoslovanski patrijet pač ne more staviti takšnih zahtev, ki bi, če tudi na korist Vatikanu, omejile suverenske pravice naše kraljevine. Dr. Korosec je dosegel slav vel kot eden izmed največjih jugoslovenskih patrijotov, zato se nam zdi ne samo čudno, marveč naravnost nečuvno, da prihajajo v dobu najhujše državne krize s takšnimi zahtevami, ki jih označuje kot nekak pogoj, da bo njenova stranka dala državi to, kar je državnega. Ali bi ne bilo umeščne, ako bi se dr. Korosec zavzel za drugo bolj prečna vprašanja, katerih rešitev je v eminemntu interesa širokih plasti jugoslovanske katoličke duhovščine? In teh vprašanj je mnogo, zelo mnogo. In naša najša duhovščina bi morala biti vendar dokaj blizu, kateri — Rim.

Protestni shod proti nezmožnosti vladarja v Belgradu. Belgrad 21. Na danšnjem protestem belgrajcih mesecov so govorniki kritizirali delovanje vlade in parlamenta, tako gleda notranje, kakor zunanje politike. Zahtevali so, da se na vsak način prepreči takšna anarhija, kakor diktatura, da se Narodno predstavništvo razpusti, kakor hitro bo volini zakon izgotovljen, ter da se razpišejo in čepravje izvedejo volje. Shod je bil zelo mnogobrojno obiskan ter se bo ponavljal vsako nedeljo dokler bodo trajale take razmere.

Lepo ispričoval! Zagrebški listi so pretekli teden bili v nevarnosti, da sploh ne izidejo. Zakaj? Ker je papir za zagrebške dnevniške ležali več kot dva meseca na proggi od Maribora do Zagreba.

POTOP.

Zgodovinski roman

Spirid M. Štefančević. Poslovni Podravski.

(Nadaljevanje)

"Kaj se godi na dvorišču?" vpraša Zagloba. "Nemara nam je prišla pomoč!" "Res je, da je to nenavadni hrup," odvrtuje Volodijevski. "Pragnite me kviku; jaz takoj spoznam, kaj pomeni."

Jan Skretuški ga prime pod pazduho ter ga dvigne kviku. Volodijevski se prime za mrežo ter Jane ogledovati dvorišče.

"Res se godi nekaj nenavadnega," reče živo.

"Vidim nadvorni polk ogrskih pešcev, kateremu je zapovedoval Oskrko. On tudi sedi v ječi in voli jih ga gotovo zahtevajo. Vsi stoje v bojnom redu...

...V prijatelj Oskrke, tovaris in prijatelj Oskrke."

V tem higu postane krič se večji.

"Ganchev stopil k Stahoviču ter se nekaj razgovarjal z njim... Ej, kako kriče!... Stahovič in še dva druga častnika so odšli od prapor... Bržkone gredo kot poslane k hetmanu... Zdi se mi, da so se vojaki spustili. Topovi so obrnjeni proti Ogrom in škotski polkstoji v bojnom redu... Vojaki poljskih praporov se zbirajo pri Ogrih. Brez njih ne bi bili tako pogumni, kajti škotski pešci so strašni..."

"Hvala Bogu!" zakliče Zagloba. "To nas reši... Gotovo je, da so se spustili... Ali je mnogo poljskih praporov?"

"Stankovičev huzarski prapor ter polk oklepnikov Mirskega stoji za dva dni hoda od Kejdani," odgovori Volodijevski. "Ko bi bila ona tukaj, ne smeli bi zapreti poveljnnikov... Pač pa so tukaj Harlamovi dragone in polk Meleškega; toda ob stoječi pri kneževi strani... Tudi Nevjarovski se jima je priklopil, toda njegov polk je daleč. Dva škotska polka..."

"Torej skupaj štirje polki..."

"In Korfovi topničarji, dva polka..."

"Oj! tega je že mnogo!"

"Kmiticevega polka povsem ni videti... On ima šest sto ljudi..."

"Na čegev strani je Kmitie!"

"Ne vem..."

"Kdo torej stoji proti knezu?" Kateri praviti?"

"Najprvo seveda ti Ogri, dve sto ljudi. Potem možičea svobodnih vojakov Mirskega in Stankovičevega nekolička plemstva in... Kmitie. A poslednji ni zanesljiv."

"Da bi ga strela!... Tega je malo, malo..."

"Ti Ogri stejejo sami za dva polka. Sami starti in izurjeni vojaki so... Oho... topničarji prizajo imate; pripravljajo se na boj..."

Kmiticeva sta močila. Zagloba se je vrtil, kakor bi ga kuhalo vročica.

"Bij izdajice! Bij pasje brate! Oh, Kmitie! Kmitie! Vse je odvisno od njega! Ali je pogumen vojak?"

"Kakor vrag... Pripravljen je na vse."

"Ne more biti drugače... Samo da bi stal na naši strani..."

"Punt med vojaki... Eno, kam jih je privel hetman!" zakriči Volodijevski.

"Kdo je tu puntar: vojaki ali hetman, ki se spustil proti lastnemu kralju?" vpraša Zagloba.

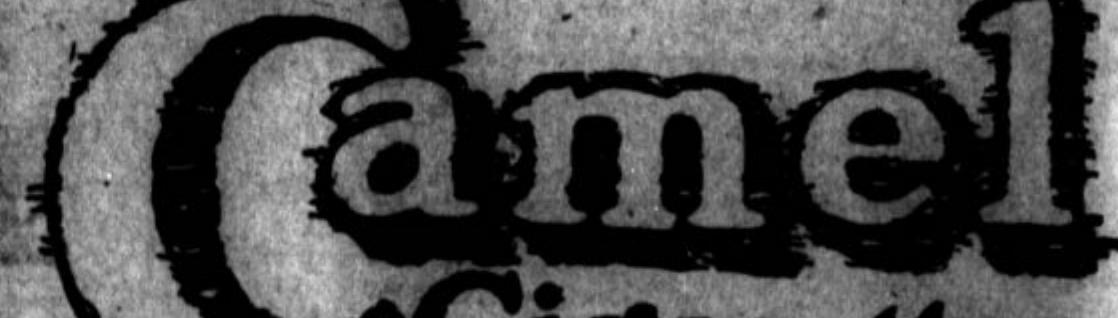
"Bog ga bo sodil... Čakajte... Znovič nekako gibanje. Oddelek Harlamovih dragonev se je postavil na stran Ogrov. Samo boljše plemstvo služi v tem polku..."

"Ali čujete, kako kriče?"

"Dajte polkovnike!" kriče glasovi z dvorišča.

"Zakliči jih, Mihail, naj pošljejo po svojih ljudi ter po ona dva polka huzarjev in oklepnikov."

"Tiho, gospod!"

KAMEL CIGARETE su rezane i istoj veličini kao obično svake druge cigarete samo ukus koji je u njima i to još niste našli u nijednjem drugim cigarettima